

TRETJA ŠTEVILKA ZNANSTVENEGA ČASOPISA »SLOVENIKA«

Promocija časopisa Slovenika ob Kulturnem dnevu v Beogradu

V prostorih beograjskega Društva Sava, oziroma Nacionalnega sveta slovenske manjšine, smo Kulturni praznik zaznamovali s promocijo nove, tretje številke znanstvenega časopisa Slovenika, katerega založnika sta Filološka fakulteta Univerze v Beogradu in Nacionalni svet slovenske manjšine v Srbiji.

O Sloveniki so pred številnim občinstvom navdihneno govorile prof. dr. Vesna Polovina (Filološka fakulteta v Beogradu), urednica tematske številke dr. Jadranka Đorđević Crnobrnja (Etnografski inštitut SANU) ter glavni urednici, Biljana Milenković Vuković (Etnografski inštitut SANU) in

prof. dr. Maja Đukanović (Filološka fakulteta v Beogradu), sicer tudi aktivni članici slovenske manjšine v Srbiji.

Po pozdravnih besedah predsednika Društva in Nacionalnega sveta slovenske manjšine, Saša Verbiča, je predstavljeno mednarodno uredništvo in svet, v katerih so tudi uveljavljene strokovnjakinje iz Slovenije.

V predstavitvah je bilo poudarjeno, da so k pisanju povabljeni tudi mladi slovenisti in vsi, ki se ukvarjajo z izseljenstvom in izseljenci v najširšem pomenu, z močno željo, da bi spremenili stereotipno dojetje diaspore. Namreč, med Slovenci po svetu je, kot se zadnja leta opaža tudi v sami Sloveniji, marsikateri uveljavljeni strokovnjak, znanstvenik, umetnik, oseba, ki je pomembno vplivala in vpliva na življenje, kulturo, znanost v deželi, kjer dela in ustvarja.

Uredništvo upa, da bo spodbudilo mentorje in študente na različnih ravneh študija, da se lotijo tem in vprašanj, s katerimi bodo razsvetlili delo Slovencev v Srbiji in drugje po svetu, in njihovo mesto ter vpliv na znanost in umetnost države v kateri živijo in delajo, posebna pohvala pa velja mladim beograjskim slovenistom, ki so svoje prispevke že objavili v prejšnjih številkah.

Velja opozoriti na naslovnice z motivom pečene ure, ki jih je oblikovala akademska slikarka Marija Vauda, simbolizirajo prelivanja energije in simbioze med dvema

kulturama ter nepretrganega poteka zgodovinskega, duhovnega in intimnega časa njihovih predstavnikov, simbolično opozarjajoč na različne zorne kote pripadnikov obeh kultur.

Sloveniko beremo na spletnem naslovu <http://slovinci.rs/slovenika/>, o predstavitvi druge številke Slovenike v Prešernovi dvorani SAZU v Ljubljani na <http://slovinci.rs/predstavitev-casopisa-slovenika-slovenske-narodnemanjsine-v-srbiji/#more-3299> in o promociji prve številke v Beogradu na naslovu <http://slovinci.rs/promocija-slovenike-kulturno-naucnog-casopisa-slovenaca-u-srbiji/#more-2879>.

Maja Đukanović

KULTURNI DOGODKI

Film Dragomirja Zupanca, Življenje in spomini: Nuša in René Gerden

Uveljavljeni srbski režiser slovenskega rodu Dragomir Zupanc je v svoj bogat ustvarjalni opus dodal še en naslov, in sicer dokumentarni film o beograjski Slovenki Nuši Gerden.

Po prvi uprizoritvi v prostorih Društva Sava 17. januarja letos, je film 7. februarja, večer pred Kulturnim praznikom, predstavljen na državni televiziji, RTS 2, v zelo gledanem popoldanskem terminu.

Tako so si številni gledalci lahko ogledali ta zanimiv dokumentarec, ki ima za slovensko skupnost v Srbiji še posebno vrednost, saj so ga ustvarili izključno beograjski Slovenci, člani Društva Sava. Poleg režiserja Dragomirja Zupanca, ki je tokrat

poskrbel tudi za scenarij, so v nastajanju filma sodelovali tudi mlajši člani Save, ki se poklicno ukvarjajo s filmom: snemavec Ivan Krivec, sicer sodelavec na Fakulteti dramskih umetnosti, Dino Dolničar, oblikovalec zvoka, docent na FDU, in Matija Đukanović, montažer, absolvent na FDU. Za prevod je, kot vedno, poskrbela dr. Maja Đukanović, profesorica slovenščine na Filološki fakulteti v Beogradu.

Velja spomniti, da je Dragomir Zupanc avtor številnih dokumentarnih filmov, predvsem pa se je osredotočil na predstavitev Slovencev v Srbiji, o katerih je do sedaj posnel filme: Davorin Jenko - ustvarjalec himn in budnic, Trije akordi - Zlatan in Marija Vauda, Sita in rešeta mojstra Debeljaka, Ena slovensko-srbska zgodba, Edvard Stepančič, Sava v Beogradu in drugi. Dokumentarni filmi uveljavljenega režiserja Zupanca so izjemno dragoceni ne samo kot zapis o življenju Slovencev v Srbiji, temveč kot predstavitev medkulturnih prežemanj in življenja v novem okolju.

Svoje spomine Nuša Gerden, sicer najstarejša, a tudi najbolj živahna članica Save, zaključila tako: »Kako bi vam povedala - dobro se mi je godilo. /.../ Vedno sem imela zelo dobre prijatelje, zelo pametne in od vseh sem se nekaj naučila.« Film Življenje in spomini: Nuša in René Gerden si velja ogledati in od naše Nuše se velja veliko naučiti.

Maja Đukanović

Predavanje dr. Aleša Kozarja

V sodelovanju z Lektoratom za slovenistiko Filološke fakultete v Beogradu smo v Društvu Sava 22. marca prisluhnili izredno zanimivemu predavanju našega gosta, dr. Aleša Kozarja iz Univerze v Pardubicah na Češkem. Svoje zanimivo in poučno predavanje o medvojni slovenski poeziji je naslovil z verzom »V mesečni noči v družbi čudežnih rajskih ptic«. V zelo lepem vzdušju, dokler je zunaj snežilo, nas je dr. Kozar popeljal ne samo v poezijo, pač pa tudi v družbena, politična in kulturna dogajanja v tem obdobju. Številni poslušalci so uživali v prekrasnih fotografijah, ki jih je predstavil in s katerimi je popestril lepe verze. Na zelo zanimiv način je pojasnil in publiko približal medvojni poezijo in pesnike, ki so živeli in ustvarjali v tem času. Plakat, s katerim smo naše člane povabili na predavanje, je umetelno oblikovala nova lektorica za slovenščino na beograjski Univerzi, Melita Vešner.

Maja Đukanović

Predavanje prof. dr. Branislave Vičar

V sodelovanju z Lektoratom za slovenski jezik Filološke fakultete v Beogradu smo v sredo, 25. aprila ob 18. uri, v prostorih Društva na Terazijah organizirali izjemno zanimivo predavanje prof. dr. Branislave Vičar z Univerze v Mariboru. Profesorica Vičar je predavanje nasloвила: »Pili so jedko kupo trpljenja«: žrtveni konstrukt vojaka v slovenskih spomenikih prve svetovne vojne. Ob stoti obletnici konca prve svetovne vojne nam je na zanimiv način in z obilico fotografij predstavila, kako se razumevanje vojne reprezentira skozi trodimenzionalne objekte. S predstavitvijo številnih fotografij in pojasnilom podrobnosti (in ne samo podrobnosti) na spomenikih nam je približala to zanimivo temo. Vsekakor bomo od tega predavanja dalje vojne spomenike gledali z drugačnimi očmi.

Maja Đukanović

KINO SAVA

Manifestacija Dnevi slovenskega filma se uspešno nadaljuje v prostorih Društva Sava. Kino je dobro opremljeno z zavirljivo obsežnim fondom novejših filmov iz slovenske produkcije. Prav tako ima vse kvalitete pravega kina: komfort, kvalitetno produkcijo in izbrano publiko. V zahvalo ekipi, ki kino predstave pripravlja: Jovan Mitrović (kinooperater), Dino Dolničar (profesor za zvok) in Saša Verbič (direktor kina), je bil tudi letošnji program izveden uspešno.

Čast, da otvori filmsko sezono, je pripadla filmu *Bila so to Titova mesta*, Amira Muratovića v produkciji RTV Slovenija. Mesta s Titovim imenom so bila v vsaki republiki in pokrajini: Titograd, Titov Veles, Titovo Užice, Titova Korenica, Titovo Velenje ... ohranjala so lik in delo vrhovnega komandanta. Preko spominov prebivalcev bivših Titovih mest, je Muratović lepo izpovedal zgodbo bivše države.

Občinstvo v Savi je pozdravilo tudi film *Maje Pavlin*, Šarlatan Magnifiko, prav tako v produkciji RTV Slovenija. Film šarmantno predstavi življensko in umetniško pustolovščino karizmatičnega Roberta Pešuta, znanega kot Magnifiko. Njegove pesmi prepoznamo v filmu *Montevideo*.

Kompleksen in vsebinsko integriran film *Sedem grehov* avtorice Majde Širca je pustil globok vtis med občinstvom v Savi.

Štajerski vestern *Steklene lisice*, Borisa Jurjaševiča, je ponovno navdušil občinstvo (prav tako kot na DSF-ju). S tipičnim humorjem so prikazane dogodivščine ostarelega rokerja, ki je že po tradiciji v sporu z lokalnimi prebivalci in oblastmi. Film služi kot primer žanrovske raznovrstnosti slovenske kinematografije.

Kino Sava je trenutno na letnem počitku. Po končanju letošnjega festivala Dnevi slovenskega filma, pa se bodo projekcije nadaljevale osvežene tudi z novitetami iz festivala.

Drago Zupanc

17. REDNA LETNA SEJA SKUPŠČINE DRUŠTVA SLOVENCEV V BEOGRADU - DRUŠTVA SAVA

(dne 18. 4. 2018 ob 18. uri v prostorih Društva Sava, Terazije 3/IX, Beograd: izpis iz Zapisnika)

Sejo Skupščine je vodil predsednik Skupščine Društva Sava Dragomir Zupanc, s pomočjo podpredsednika Vladimirja Žnidarčiča.

Predsednik Skupščine Društva Slovencev v Beogradu - Društva Sava Dragomir Zupanc je pozdravil prisotne člane Društva, delegate in cenjene goste.

Na podlagi podpisov prisotnih delegatov je sklenjeno, da obstaja kvorum, saj je od 60 delegatov na seji prisotnih 39 delegatov, kar je po Statutu zadostno število.

Za zapisnikarico je izvoljena Vesna Milošević, sekretarka Skupščine Društva.

Pred začetkom dela so prisotni z minuto molka počastili spomin na člane, ki so preminuli v obdobju med dvema sejama Skupščine.

Predlagani dnevni red je bil poslan vsem delegatom pred sejo Skupščine.

Predsednik Skupščine je predlagal naslednji dnevni red:

PREDLOG DNEVNEGA REDA

XVII redne letne seje Skupščine Društva Slovencev »SAVA« v Beogradu

1. Potrditev zapisnika XVI redne letne seje skupščine Društva SAVA;
2. Poročilo Predsedstva Društva o delu v letu 2017;
3. Poročilo Odbora za kulturo;
4. Poročilo o dopolnilnem pouku slovenskega jezika;
5. Poročilo o dejavnostih Pojoče družbe;
6. Finančno poročilo za leto 2017 s potrditvijo novih članov Društva Sava;
7. Poročilo Nadzornega odbora o delu v letu 2017;
8. Sprejem programa dela in načrta dejavnosti za leto 2018;
9. Sprejem finančnega načrta za leto 2018;
10. Razno, predlogi in informacije.

Dnevni red je soglasno sprejet.

1. Potrditev zapisnika s XVI redne letne seje Skupščine Društva Slovencev SAVA v Beogradu
Zapisnik je soglasno sprejet.

2. Poročilo Predsedstva Društva o delu v letu 2017
Predsednik Društva Saša Verbič je prebral poročilo o delu Društva Sava za leto 2017.
Poročilo je soglasno sprejeto.

3. Poročilo Odbora za kulturo
Marija Vauda, članica odbora za kulturo, je prebrala poročilo predsednika odbora za kulturo Dragomirja Zupanca o delu odbora za kulturo.
Poročilo je soglasno sprejeto.

4. Poročilo o dopolnilnem pouku slovenskega jezika

Mojca Verbič je prebrala poročilo učiteljice Tatjane Bukvič o dopolnilnem pouku slovenskega jezika v Društvu Sava za leto 2017.

Poročilo je soglasno sprejeto.

5. Poročilo o dejavnostih Pojoče družbe

Dirigentka ženskega pevskega zbora Pojoča družba Višnja Dimitrijević je prebrala poročilo o dejavnostih zbora v letu 2017.

Poročilo je soglasno sprejeto.

6. Finančno poročilo za leto 2017 s potrditvijo novih članov Društva Sava

Podpredsednik Društva Sava Slobodan Jakoš je prebral finančno poročilo za leto 2017 in predlagal potrditev sprejema novih članov Društva Sava.

Poročilo je soglasno sprejeto, enako tudi sprejem novih članov.

7. Poročilo Nadzornega odbora o delu v letu 2017

Poročilo o delu Nadzornega odbora je prebrala predsednica odbora Nada Mandić. Nadzorni odbor je izrazil mnenje, da je bilo delovanje Društva Sava v letu 2017 zakonito in v mejah normativnih aktov Društva, zato je na osnovi člena 19 Statuta Društva Skupščini predlagal, da to poročilo potrdi in sprejme.

Poročilo je soglasno sprejeto.

8. Sprejem programa dela, načrta dejavnosti in finančnega načrta za leto 2018

Predsednik Društva Sava Saša Verbič je prebral podroben delovni program in načrt dejavnosti za leto 2018.
Program dela je soglasno sprejet.

9. Potrditev finančnega načrta za leto 2018

Podpredsednik Društva Sava Slobodan Jakoš je prebral finančni načrt za leto 2017.

Načrt je soglasno sprejet.

10. Razno, predlogi in informacije

Ni bilo predlogov niti novih informacij.

INTERVJU - Nebojša Rako

V okviru Biltena je ustanovljena tudi rubrika „Intervju“. V vsaki številki bomo intervjuvali enega člana Društva Sava. To bodo osebnosti, ki so na različne načine vplivale na oblikovanje Društva in tisti, ki aktivno sodelujejo v njegovem delovanju, ali na katerikoli drug način pozitivno delujejo v interesu Društva.

»LOVEC NA ODRSKIH DESKAH«

Nebojša Rako se je pred več kot 3 leti prvič pridružil slovenskemu društvu Sava v Beogradu, ko je bil angažiran pri projektu DSF, kjer še danes zavzema nepogrešljivo mesto. Po poklicu je igralec in s svojimi 28 leti že v velikem zamahu stopa na odrske deske beograjskih gledališč.

S sproščenim i vselej dobro razpoloženim sogovornikom sva se srečala ob kavi in prijetno poklepetala...

Prihajaš iz slovenskega Kočevja. Kaj ti pomeni ta kraj in na kaj ob njegovi omembi najprej pomisliš?

»Moja prva misel je brezskrbnost, veselo otroštvo. Kočevje je majhno okolje, šteje okrog 10.000 prebivalcev in vsi se poznajo med seboj. Vsak domačin je zgodba zase, »pozitivno čuden« na svoj način. To so zelo odprti ljudje, pa tudi sam kraj se v zadnjem času vse bolj odpira za obiskovalce in turiste, pred približno 1 letom je na primer začel delovati prvi hostel. Kočevje ima zelo bogato kulturno zgodovino, pa tudi sedanost – samo na njegovem območju danes aktivno deluje kar 25 bendov najrazličnejših zvrsti. Na žalost je za mesto značilna ena najvišjih stopenj nezaposlenosti v Sloveniji, zato še toliko bolj upam, da bo odpiranje za turizem prineslo pozitivne spremembe tudi na tem področju.«

Večina nas Kočevje povezuje predvsem z gozdom, ki ga pri vas zagotovo ne manjka. Najbrž se odrasčanje v takšni naravi nekako zapiše človeku pod kožo?

»Ko pomislim na gozd, pomislim na dom. Z gozdom je prepleteno moje

otročstvo, moji spomini na prijatelje, sprehajanje psa ... to je tudi tisto, kar danes najbolj pogrešam. Gozd je dom.«

So v njem medvedi?

»O, so. Pri nas velja izrek, da kdor še ni srečal kočevskega medveda, ni pravi Kočevjar.«

Si ga ti srečal?

»Sem. Čeprav samo od daleč.«

Zdaj že več let živiš v Beogradu. Kako se je to zgodilo?

»Sem sem sprva prišel zaradi študija. V Ljubljani sem 2 leti študiral pravo in zaradi bolonjskega sistema nisem imel možnosti ponovnega rednega vpisa, jaz pa sem želel študirati igro. Tedaj se je porodila ideja o igralski akademiji v Beogradu, kamor sem se leta 2011 vpisal in štiri leta kasneje študij tudi uspešno zaključil. Sicer tudi moj oče prihaja iz Srbije, rojen je bil v Kučevu, in čeprav je moja matična družina zasnovana v Sloveniji, še danes v Kučevu živita očetova teta in sestrična.«

Je to mesto postalo tvoj drugi dom?

»Je. Najprej zaradi punce Anje, ki prihaja iz Beograda in s katero sem od začetka študija, nato profesionalno, prek gledališč. In to ne samo Beograd. Ko smo z raznimi predstavami gostovali po Srbiji, sem odkril tudi čudovito srbsko naravo, ki se lahko meri s slovensko. To me je zares prepričalo. Sam Beograd pa je nekaj čisto posebnega. Človek ga preprosto vzljubi, drugače ne gre. Lepa dekleta, temperamentni ljudje, nekako vročekrvni, polni humorja in neke posebne topline. Ne vem, kako bi najbolje opisal – to mesto je magnet.«

Kaj si si želel postati kot otrok ali mladostnik? Je bila želja za igralsvom

vedno prisotna?

»Ne. Ko sem bil majhen, sem hotel biti lovec. Bil sem navdušen nad opazovalnicami in predvsem nad dejstvom, da lahko nosiš puško v službo, pa ti ni treba nikogar streljati. Takrat seveda nisem razmišljal o tem, da imajo tudi lovci puško pri sebi z razlogom. No, malo za šalo (in malo zares) lahko povem, da je moje zanimanje za igralsvo bistveno poraslo, ko sem se v času pravnega študija v Ljubljani vpisal v Dramsko šolo Barice Blenkuš in sem na lepem ugotovil, da smo skupaj v razredu jaz in 11 punc. Haha, ni slaba reklama za poklic, kajne?«

Kot igralec najbrž živiš precej delovno, razburljivo, stalno menjajoč svoje odrske vloge. Ali ti ostane časa za še kaj drugega in kako človek v tem poklicu, ki zahteva globok notranji angažma, ohrani sebe, svoj notranji mir?

»Po resnici povedano, mi ne ostaja kaj dosti časa za karkoli drugega. Ravno zaradi določenih naporov, ne le fizičnih, pač pa tudi mentalnih in psihičnih, ki jih poklic igralca prinaša, so prosti trenutki posvečeni predvsem sproščanju. Miru. Tu leži kondicija, ki igralcu pomaga ostati sam-svoj.«

Katera je bila tvoja »krstna vloga«? Sta se ti kakšna predstava in tvoja vloga prav posebej usedli v srce?

»V prvem letniku igralskega študijasma v neodvisni produkciji pripravili predstavo »Sjaj kabareja«, kjer sem igral Hani Mamo. To je bilo za mene krstno, ker je šlo prvič za izvedbo celotne predstave, od začetka do konca. Moja prva tim. institucionalna vloga, ki mi je bila pogodbeno zaupana v pravem gledališču, pa je bila vloga Mileta v Nušičevi predstavi »Gospoda ministarka«. To je bilo leta 2013, danes pa v predstavi, ki se še vedno izvaja, igram vlogo Dr. Ninkovića. To je do danes moja najljubša predstava, tudi zaradi krasnega kolektiva. Kar se vloge tiče, pa sem imel posebej rad vlogo Möbiusa v predstavi »Fiziki« F. Dürrenmatta.«

Letos si v Društvu Sava prevzel vodenje gledališke delavnice »Slovenščina skozi gledališče«. Kako vam gre, kakšni so tvoji dosedanji vtisi?

»To je super izkušnja. Prvič sam razvijam pedagoški vidik igre. Otroci so krasni, vseh skupaj jih je osem, stari so med 7 in 14 let. Dobivamo se vsake sobote od štirih do sedmih popoldne. Ne učim le jaz, tudi otroci učijo mene. Predvsem so me presenetili s svojim bistrim umom, zelo so pametni in dojemljivi, hitro razumejo vse, kar jim rečem, osvajajo slovenski jezik, predvsem pa so posebni v svoji otroški odprtosti, ki ni obremenjena z občutkom sramu in samoocenjevanja. Nič jim ni odveč, ne bojijo se, kako bodo izpadli – preprosto se zabavajo in igrajo. To pa je sam temelj igre kot take, tudi gledališke. Trenutno pripravljamo kratek program, s katerim bomo nastopili na »Naši slovenski besedi« v Zrenjaninu in potem spet ob zaključku šolskega leta v Društvu.«

Kako doživljaš Društvo Sava?

»Društvo Slovencev v Beogradu, in tudi društva v drugih krajih Srbije, občutim kot nekaj zelo pozitivnega. Navdušen sem, koliko se dogaja, nenehno akcije, dogodki, vse živi. Preseneča me trud, ki ga člani vlagajo v to, ne glede na starost. Mislim, da je Slovenija in z njo slovenska kultura v društvu zastopana na takšni ravni, da je celo nam, ki prihajamo iz Slovenije, lahko v zgled in nas pravzaprav spomni, kako bogata je naša kultura. Na tem mestu bi rad posebej pohvalil predsednika Sašo Verbiča in pa Dragomirja Zupanca, s katerim sva se spoznala pred nekaj leti in takoj začela profesionalno sodelovati. Zelo sem vesel, da se je pojavila ta priložnost, Zupanc je zame resnično »mega car«. Društvu torej lahko rečem le: samo tako naprej.«

Bi nam za konec dal kakšne namige, kdaj se bo v gledališčih po Beogradu dogajalo kaj zanimivega oz. kje in kdaj te bomo lahko spremljali na odskih deskah?

»Gledališka sezona se kmalu končuje, tako da v juniju igram še v »Gospodi ministarki«, ki se igra v UK Vuk Karadžić, poleg tega igram v AKUD Krsmanac duo-komedijo, ki se imenuje »Uverenje«, trenutno pa pripravljam še tri predstave, ki bodo na sporedu od začetka naslednje sezone.«

Vse kaže, da ne bomo imeli razlogov za večerno dolgočasje. Vidimo se v gledališču, Nebojši pa zaželimo še veliko vznemirljivih izzivov in »lovskih uspehov«, v zasebnem in profesionalnem življenju.

Pogovarjala se je: Tanja Tomazin

OBISK MINISTRA ŽMAVCA V BEOGRADU

V petek, 12. januarja 2018, je minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc obiskal Nacionalni svet slovenske narodne manjšine in Društvo Slovencev v Beogradu – Društvo Sava, kot odziv na vabilo predsednika Nacionalnega sveta Saše Verbiča.

Delovnega sestanka sta se udeležila še Dragomir Zupanc, predsednik Odbora za kulturo NS, in prof. dr. Maja Đukanović, predsednica Odbora za izobraževanje NS.

Predsednik NS Saša Verbič je ministra Žmavca seznanil z dejavnostmi in dobrimi praksami delovanja slovenske manjšinske skupnosti v Srbiji v letu 2017. Pri tem je bil poseben poudarek na: postopku uvajanja slovenskega jezika v šolski

sistem Srbije; skupnem projektu Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine in Nacionalnega sveta češke narodne manjšine v Srbiji »Jože Plečnik - arhitekt«, ob obletnici rojstva in smrti tega izjemnega arhitekta; ter na projektih »Dnevi slovenskega filma«, »Znameniti Slovenci v Beogradu« in »Slovenika – časopis za kulturo, znanost in izobraževanje«. Saša Verbič je ministru poklonil najnovejšo, tretjo številko časopisa »Slovenika«.

V kontekstu načrtov za prihodnji razvoj in delovanje slovenske skupnosti je g. Verbič omenil idejo o ustanovitvi kulturnega centra slovenskega jezika in kulture v Srbiji, ki je utemeljena v Strategiji za izboljšanje položaja slovenske narodne manjšine v Srbiji.

Tanja Tomazin

V KOVINU POTEKALA OSREDNJA SLOVESNOST OB PREŠERNOVEM DNEVU, SLOVENSKEM KULTURNEM RAZNIKU

V Centru za kulturo Kovin je v četrtek, 8. februarja, potekala Osrednja slovesnost ob »Prešernovem dnevu«, slovenskem kulturnem prazniku. Program je bil organiziran v gledališki dvorani pred več kot 300 obiskovalci, med katerimi so bili tudi visoki gosti iz javnega, kulturnega in političnega življenja Republike Slovenije in Republike Srbije.

Pred začetkom Osrednje slovesnosti je županja Sanja Petrović v zgradbi Občine Kovin sprejela visoke predstavnike Veleposlaništva Republike Slovenije, Beograjske nadškofije, Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine, Občine Pančevo in pančevskega Združenja Slovencev »Logarska dolina« in njegove podružnice iz Kovina. Ob tej priložnosti je županja Sanja Petrović kratko predstavila Občino Kovin, njeno zgodovino, kot tudi naravne, turistične in gospodarske potenciale. Po končanem sprejemu je dogovorjeno, da bo spomladi v Kovinu organiziran skupni sestanek predstavnikov Veleposlaništva Republike Slovenije v Beogradu in slovenskih gospodarstvenikov s občine občine in kovinskimi gospodarstveniki.

Proslavi so prisostvovali Njegova Ekselenca Vladimir Gasparič, veleposlanik Republike Slovenije v Beogradu, Roman Weixler, namestnik veleposlanika in pooblaščen minister, monsignor Stanislav Hočevar, beograjski nadškof in metropolit, Sanja

Petrović, županja Občine Kovin s sodelavci, delegacija Mestne občine Pančevo na čelu z županom Sašom Pavlovim, delegacija Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine s predsednikom Sašom Verbičem na čelu, predstavniki slovenskih društev iz Beograda, Novega Sada, Zrenjanina, Vršca, Gudurice, Bele Cerkve, Rume, Niša, Kostolca, Pančeva in Kovina.

V imenu organizatorja je goste pozdravil Josip Veber, predsednik Združenja Slovencev »Logarska dolina« iz Pančeva, prisotne pa so nagovorili tudi Nj. E. Vladimir Gasparič, predsednik Nacionalnega sveta Saša Verbič in županja Sanja Petrović.

Zanimiv program so gostom priredili učenci Osnovne šole Đura Jakšić iz Kovina s svojo izvedbo dramske predstave »Volim Sloveniju«. Člani recitatorskega krožka Osnovne šole Olge Petrov iz Banatskega Brestovca so recitali pesmi Franceta Prešerna in Otona Župančiča. Gostje so imeli priložnost slišati čestitke za

praznik, ki jim jih je poslal minister Gorazd Žmavc prek video povezave. V programu so sodelovali tudi učenci dopolnilnega jezika slovenskega jezika in kulture ter člani društva »Logarska dolina« iz Pančeva in podružnice iz Kovina. Gosti so lahko uživali v promotivnih filmih o Sloveniji, dokumentarnem filmu o Francetu Prešernu, kot tudi v videospotih slovenskega ansambla Avseniki ter legendarne slovenske skupine Pepel in kri, ki se je s pesmijo »Dan ljubezni« predstavila na festivalu Evrovizije davnega leta 1975.

Po končanem programu so predstavniki slovenskih društev iz kar nekaj mest v Srbiji dali pobudo, da bi naslednja Osrednja slovesnost Prešernovega dne potekala v Nišu, v organizaciji Slovenske kulturne skupnosti France Prešeren.

Na naslednji spletni povezavi si lahko pogledate, kako je o dogodku poročala RTV Vojvodine: <https://youtu.be/4VoVTPvQZGY>

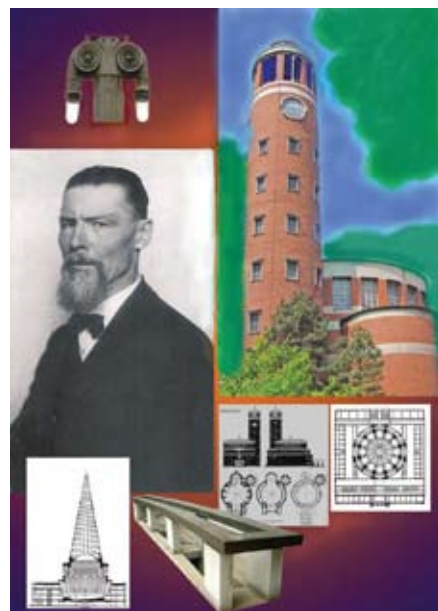
Josip Veber

V Kovinu odprta razstava »Znameniti Slovenci v Srbiji«

V organizaciji Združenja Slovencev »Logarska dolina« iz Pančeva in Centra za kulturo Kovin je bila v galeriji za kulturo 8. februarja odprta razstava »Znameniti Slovenci v Srbiji« 1 in 2 avtorjev Marije Vaude in Nikole Pilipovića. Razstava

je organizirana v okviru slovesnosti ob slovenskem kulturnem prazniku, Prešernovem dnevu. Na otvoritvi je bilo prisotnih več kot 300 obiskovalcev, med njimi so bili tudi veleposlanik Republike Slovenije v Republiki Srbiji, g. Vladimir

Gasparič, namestnik veleposlanika in pooblaščen minister Roman Weixler, beograjski nadškof in metropolit, monsinjor Stanislav Hočevar, predsednik Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine Saša Verbič, predsednica Občine Kovin Sanja

Petrović s sodelavci, župan Pančeva Saša Pavlov, kot tudi številni predstavniki slovenskih društev s cele Srbije.

Na razstavi je predstavljenih 24 znamenitih Slovencev, ki so v času 20.

stoletja živeli na teh območjih in so s svojim delovanjem obogatili javno in kulturno življenje ter v veliki meri doprinesli k razvoju družbenih znanosti, tehnike in medicine v Srbiji.

Razstava je bila odprta do konca februarja, prikazana pa je bila tudi v ostalih vojvodinskih mestih, kjer delujejo slovenska društva.

Josip Veber

PREVAJALSKA DELAVNICA JELENE BUDIMIROVIĆ – UTRINKI

V četrtek, 17. maja 2018, smo člani in učenci Društva Slovencev Sava imeli priložnost prisostvovati prevajalski delavnici naše uveljavljene prevajalke mag. Jelene Budimirović, ki je na zanimiv način spregovorila o lepotah in pasteh literarnega prevajanja, in sicer na primerih iz romana *Panika* Dese Muck. Na začetku je prof. dr. Maja Đukanović publiko predstavila gostjo in voditeljico delavnice Jeleno Budimirović, ki ima dolgoletne izkušnje v književnem prevajanju. Nato smo si ogledali film o Desi Muck, avtorici knjige. V nadaljevanju je mag. Budimirović govorila o avtoričinem delu, po katerem je posnet film. Na zelo zanimiv način je spregovorila o izzivih pri prevajanju, raznih možnostih, dilemah. Vključila nas je v prevajalsko delo in nas pozvala, da povemo svoje razmišljanje in dodamo predloge. Na koncu je pokazala svoje rešitve in jih komentirala.

Vsi udeleženci tega četrtkovega večera smo bili navdušeni nad predavanjem in delavnico. Jelena Budimirović nas je na koncu

obvestila, da bo na jesen v Beogradu gostovala pisateljica Desi Muck. Zelo bomo veseli njenega prihoda tudi vsi v Društvu Sava.

Nada Mandić

Za vso pomoč se pristrčno zahvaljujemo:
Urdu Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu
Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport
Republike Slovenije
Nacionalnemu svetu slovenske narodne
manjšine

AKTIVNE POČITNICE V RAJU NEOKRNJENE NARAVE

Počitnice v hiši Maksa Pleteršnika

Pišeška zidanica stoji v naravi Kozjanskega parka, sama in na hribčku. Da je sama, ne pomeni da je hladna, nasprotno, je prijazna in gostoljubna za vse goste, ki pridejo iz različnih držav. Gosti te stare zidanice imamo skupno točko, da smo Slovenci ali potomci Slovencev, živečih v tujini. In prav zidanica v Pišecah nas povezuje v tej skupni točki.

Med prazniki, okoli prvega maja, sem imela srečo, da sem lahko bivala 10 dni v Pišecah. Še mesece po bivanju ostaja slikovit spomin in želja, da se še kdaj vrnem. Zjutraj me je zbudila pesem ptic in čričkov, parfum rose na travi in toplo sonce. Srčno dobrodošlico so mi zaželeli učiteljica Rut Zlobec, gospod Martin Dušič z ženo Mileno in gospa Ančka Iljaž. Vsak od njih je organiziral program in tipično slovensko pogostitev. Ti dnevi so bili tako prijazni, da se človek navduši nad življenjem. Počutila sem se kot doma! Kaj več reči o gostoljubnosti velikih ljudi?!

Vprašali so me: »Kaj boš delala 10 dni tukaj?«

To je preprosto! Aktivni odmor je najboljši izbor. Sprehod, kolo, plavanje, obisk, Stand up pedal board ali nek drug šport... Vem, da vsak, ki dela v biroju za računalnikom, potrebuje spremembo iz hladnih sten biroja v počitnice na odprtem, na zraku, v naravi. Tudi naše telo potrebuje fizično aktivnost in ne samo pasivno tipkanje po računalniku.

In tako so se počitnice začele ...

Nekaj dni sem si ogledovala kulturno dedščino, tako sem obiskala rojstno hišo in Muzej Maksa Pleteršnika, Pišeški grad, tudi Podsredo, Podčetrtek, Brežiški grad, Kostanjevico na Krki, Kostanjeviško jamo... Vse je bilo krasno, vsak del na svoj način. Po mojem mnenju je najlepši Pišeški grad, morda zato, kjer je v srcu narave, miren in tih in obnovljen. Vsaka soba je zgodba za sebe, balkoni, arhitektura – vse se zdi kot iz pravljice. Blizu je zidanice, ravno za jutarnji sprehod. Obožujem velika drvesa pred njo. Nekaj dni sem kolesarila po kolesarski poti. Kozjanski park ima zelo dober zemljevid in markacijo kolesarskih

poti. Kot kolesarka sem navdušena na kvaliteto slovenskih kolesarskih poti in na splošno sam uživala! Zjutraj sem sedla na kolo in se peljala okoli 50-60 kilometrov skozi gozd, prek hriba... Na koncu ta kolesarske turneje sem si želela malo odpočiti. In zidanica je tu pomagala. Ni boljše lokacije za spanje od zidanice! Vrne vas naravnost v obdobje Maksa Pleteršnika brez modernizacije... tišina in mir, daleč od oglušujučega mestnega hrupa.

Potem terme... seveda najboljše terme na svetu! Olimije, Čatež, Dobova... Slovenija ima vse! In vse te tri velike terme so v bližini Pišec. Ne potrebujete avtomobila, lahko greste tudi s kolesom. Terme so najboljše ob koncu kolesarnega dneva, sprostite se v vroči vodi in jeste slovensko sladico – za dodatno energijo! In ko ste se napolnili z energijo, lahko greste na sprehod po Energijski poti do sv. Vida, Velikeg Špička, Malega Špička, Planine pri Podbočju in tako naprej... Izbirajte! Veliko je izzivov. Vsaki hrib ima svojo gozdno pot in dobro markacijo. In veste, kaj je najboljše – ljudje so zelo prijazni, da kjerkoli ste, lahko vprašate – vsi vam bodo pomagali. Tudi pogostitev ne manjka, prinesejo vam kakšno sladico, tipično slovensko jed ali slovensko vino. Bila sem presenečena, vsi ljudje so bili veliko več kot prijazni, tega se ne da izraziti z besedami. Morda je najbolje kar ponoviti – Počutite se kot doma!

Na koncu želim še enkrat izraziti hvaležnost za vse preživete dni v zidanici in prijaznost gospodu Martinu in Mileni, učiteljici Rut in Ančki ter vsem drugim, ki so omogočili ta projekt in bivanje v hiši Maksa Pleteršnika. Slovincem v tujini ste omogočili obnove povezave s slovensko kulturo in dedščino, stikov s sonarodnjaki. Počitnice v hiši Maksa Pleteršnika bodo ostale za vedno v mojem srcu – Spomin ne zbledi!

Aurena Dinić

SLOKULT.INFO

Slokult.info, platforma za obveščanje in promocijo aktivnosti slovenskih kulturno-umetniških društev v Srbiji, predstavlja prostor za promocijo slovenske kulture in umetnosti prek delovanja društev Slovencev in slovenskih združenj

OŽIVEL SPLETNI PORTAL »SLOKULT.INFO«

v Srbiji. Portal je namenjen slovenski narodni manjšini v Srbiji in vsem ostalim zainteresiranim za kulturo in umetnost. Slokult.info ponuja možnost za promoviranje in pozivanje javnosti na vse dogodke, ki jih organizirajo slovenska društva, in promocijo slovenskih

umetnikov, ki delujejo in ustvarjajo v Srbiji. Dobrodošla vsa slovenska društva k sodelovanju – naj se dobra praksa daleč sliši!

Portal »slokult.info« podpira Nacionalni svet slovenske narodne manjšine.

UČIMO SE SLOVENSKO

KONCERT ROBERTA PEŠUTA - MAGNIFICA V BELEXPO CENTRU (15. april 2018)

Mojster, ki je napisal glasbo za film »Montevideo, Bog te video!«, »Sence na Balkanu« in evergreen »Pukni Zoro«, se je po štirih letih vrnil v Beograd.

Robert Pešut (bolje znan pod psevdonimom Magnifico), slovenski pevec zabavne glasbe, je štiri leta po prvem koncertu v Beogradu, ki je navdušil občinstvo, skupaj z gosti znova zagotovil nepozabno vzdušje.

Magnifico velja za eno izmed najbolj zanimivih imen v Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji, ko gre za regionalno glasbeno sceno. Znan je po svojem eklektičnem zvoku in značilnem humorju. Njegova glasba je opisana kot retro kombinacija balkanskih disco-pop pesmi in džeza.

Hvala ti, Magnifico, za nepozaben večer.

Naja Srečković

KUHARSKA DELAVNICA – VELIKA NOČ

Nuša spomladanske petičke peče tako, kot jih je za praznik otrokom spekla moja stara mama, moja babica. Recept se prenaša iz rod v rod.

Velika noč je najpomembnejši krščanski praznik. Kristjani na ta dan praznujejo Jezusovo vstajenje od mrtvih – na veliki petek so Jezusa Kristusa križal, tretji dan po tem, na nedeljo, pa je vstal od mrtvih. Velika noč je za kristjane praznik veselja in upanja.

Velika noč je prav tako praznik, ko se zbere vsa družina in oživijo stari običaji. Posebna pozornost je namenjena pripravi jajc. Pobarvana trdo kuhana ali spihana jajca so eden najbolj prepoznavnih simbolov Velike noči. S praznikom je povezan tudi običaj peke petičkov in flancatov.

U društvu Slovencev Sava sem imela čast in veliko veselje, da me je naša draga gospa Nuša Gerden vrnila v otroštvo. Gospa

Vse prisotne članice smo zavihale rokave in iz testa naredile petičke. Nekateri petički so bili mali, prav »luškani«, drugi močni in veliki (kot je to v naravi). Nuša nas je opazovala in govorila: »Še malo in šli bodo v pečico. Zadaj jim malo narežite repek, spredaj pa oblikujte kljunček in oči. Enostavno, hitro, odlično!«

Medtem ko so se pekli petički, nas je Nuša naučila, kako pripravimo krhke flancate. Bravo za vse nas in hvala tebi, Nuša!

Marina Srečković

VPIS V POSEBNI IMENIK

Vpis v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine v Srbiji

Zakon o nacionalnih svetih narodnih manjšin iz leta 2009 je omogočil vpis v posebne volilne imenike narodnih manjšin v Srbiji. Obrazec za vpis lahko prevzamete na spletnih straneh Nacionalnega sveta in Društva Sava.

Na osnovi Zakona o varovanju osebnih podatkov, ki velja od 1. 1. 2009, je za vpis v posebni volilni imenik potrebno izpolnjeni zahtevek

za vpis **osebno** dostaviti pristojni občinski upravi, kjer imate prijavljeno prebivališče – ob predložitvi osebne izkaznice. Zakon tudi dopušča, da izpolnjen zahtevek skupaj s fotokopijo osebne izkaznice pošljete priporočeno na naslov vaše pristojne občinske uprave. Pristojna občinska uprava bo na vaš naslov v 15 dneh poslala Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik. Vpis

v posebni volilni imenik je oproščen plačila administrativnih stroškov.

Z vpisom v posebni volilni imenik se ne izgubijo druge volilne pravice.

Z Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine se pridobi pravica do udeležbe na neposrednih volitvah Slovenskega nacionalnega sveta, ki so vsaka štiri leta.

ZNAMENITI SLOVENCİ 4

U pripravi je četrta razstava Znameniti Slovenci u Beogradu .

Portreti cikla Znamenitih Slovencev v Beogradu so izbrani v letu 2017. To so: Štefan (Stefan Nedok), Boštjan (Sebastijan) Roš, Gvidon Gulič, Albin Vilhar, Sava Sever, Aleš Bebler- Primož, Bruno Brun, Ivan Rupnik, Vera Hreščak- Bebler, Štefka Cobelj, Olga Tiran in Ernest Ačkun.

Ta, četrta, serija portretov nadaljuje s prakso, ki je vzpostavljena še v prvem ciklu, leta 2014.

Koncept, ki so ga utemeljili idejni tvorci tega projekta: Slobodan Jakoš, Saša Verbič in Dušan Sindik, je zelo hvaležen in spodbuden za delo. Z vsako novo serijo se to kompleksno delo nadgradi in dvigne na novo raven, zato ne preide v rutino, a hkrati nadaljuje prepoznan umetniški prikaz. O likovno- vizualnih rešitvah projekta Znameniti Slovenci u Beogradu 1, 2, 3 je zgodovinar umetnosti iz Maribora Mario Berdič napisal predstavitev v Časopisu za kulturo, znanost in izobraževanje (Slovenika 2 v izdaji Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine).

Pisci besedil v katalogu Znameniti Slovenci 4 so: Biljana Milenković Vuković, Bojana Vuković in člani družin Slovencev, ki živijo v Beogradu. Tokrat so to: Neda Bebler, hčerka Aleša in Vere Hreščak Bebler, Miloš Brun, vnuk Bojana Bruna, Tanja Fero, hčerka Olge Tiran, Goranka Kreačić, prijatelj družine Gulič.

Za vizualno podobo sta poskrbela Marija Vauda in Nikola Pilipović. Likovne rešitve portretov Slovencev so zasnovane na montaži slik, fotografij, dokumentov - zgodb iz njihovega profesionalnega in osebnega življenja. Dostopen dokumentarni material često kaže na njihovo slovensko poreklo, družino, slike domačega kraja, mesto rojstva, prav tako pa tudi profesionalno-beogradsko obdobje njihovega življenja in specifične okoliščine in dela, ki jih ločujejo od ostalih in delajo posebne.

V svetu inflacije slik, ti digitalni ikonopisi – montaže – kolaži – vizualni teksti predstavljajo način, da se hitro, učinkovito, v enem pogledu povzame ideja, ki je takoj jasna: eno življenje – ena usoda.

Zato je vsak portret unikaten, ker ne le, da vsako življenje razpolaga z različnimi dokumenti o njem, temveč tudi likovne rešitve spremljajo ton in barvo vsakega posameznega življenja.

Ta projekt zajema tudi delo na vizualni identiteti kataloga, ki se z vsako novo serijo skozi ponovitev dopolni z novimi rešitvami.

Marija Vauda in Nikola Pilipović

SLOVENSKE PESMI

Šmentana muha

Voice

Šme nta - na mu - ha kaj si tak su - ha?

5
Kdo te bo pla - čal Mi - ha ko - va - čev.

Šmentana muha
kak si tak suha!
Ne boš ti dala
tri centa sala.

Prišli so, prišli
štirje biriči
komaj so šmentano
muho vlovili.

Prišel je, prišel
Miha Kovačev,
komaj je šmentano
muho potlačil.

Prišli so, prišli
Štirje mesariji,
komaj so šmentano
muho zaklali.

Prišli so, prišli
stirje Poljanci,
komaj so nesli
muho po klanci

OTROŠKI KOTIČEK

BRALI SMO S SLOVENIJO - V SRBIJI

Učenci dop. pouka slovenščine iz Niša, Kovina, Beograda, Gudurice, Novega Sada in Rume so se pridružili slovenski Noči knjige in se v Društvu Slovencev Emona Ruma tri dni družili ob branju slovenskih knjig in v različnih delavnicah. Častna pokroviteljica srečanja je bila akademska slikarka Majda Zorko Gašparič, ki je učence navduševala v treh delavnicah, častni gost srečanja Beremo s Slovenijo pa je bil izjemni slovenski ustvarjalec Andrej Rozman Roza. Z učenci se je pogovarjal, izvedel literarno-gledališko delavnico in nepozaben nastop.

Projekt sta podprla Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Bralna značka Slovenije.

Učence je obiskalo več novinarjev. Med njimi tudi dopisnik RTV SLO Boštjan Anžin: <https://www.youtube.com/watch?v=1KkaXyTZcbg>

Tatjana Bukvič

Knjige so hrana za misli in omogočajo domišljiji, da se razvija. **Vuk, Ruma**

Vsaka knjiga je nova avantura. **Andrej, Beograd**

Najbolj mi je bila vseč delavnica, v kateri smo slikali na steno in ustvarili mural. **Matej, Novi Sad**

Vse mi je bilo vseč. **Anja, Gudurica**

A obljubite, da se vidimo naslednje leto? **Nikola, Kovin**

Najbolj mi je bilo vseč, ko sem brala kužku. Mahal je z repom. **Lana, Niš**

BEREMO S SLOVENIJO V RUMI

V Rumi smo bivali tri dni. Ustvarjali smo v različnih delavnicah. Jaz sem si izbrala delavnico igre in delavnico slikanja.

Pri igri sem se naučila nemega petja. To je igranje s telesom v tišini. Tega me je naučil pisatelj iz Slovenije Andrej Rozman Roza.

V delavnici slikanja sem naredila potret pisatelja Ivana Cankarja v glini, kot je bil naslikan v stripu. Tega me je naučila slikarka Majda Zorko Gašparič.

Vse delavnice so mi bile zelo vseč in upam, da bom še kdaj obiskala Rumo. **Jana, Beograd**

V Rumi smo delali mnogo stvari. Največ časa smo se družili. Najbolj vseč pa mi je bilo delo v delavnicah. Izbrala sem si delavnico slikanja in kuhanja. Tudi hrana je bila odlična, a kosilo je bilo najboljše.

Zelo mi je bilo vseč v Rumi in še bi si želela iti tja. **Maja, Beograd**

NAŠA SLOVENSKA BESEDA V ZRENJANINU

V soboto, 2. 6. 2018 se je v Zrenjaninu na odru zopet slišala slovenska beseda. Predstavniki sedmih društev Slovencev iz Srbije in gosti, tudi iz Slovenije, so se družili ob pestrem nastopu in po njem. Organizatorji so poskrbeli, da je vse teklo brez težav. Prireditve so vodili učenci dop. pouka slovenskega jezika iz Zrenjanina pod vodstvom učiteljice Milene Spremo. Prisotne sta pozdravila predsednik društva, Miloš Pešić in namestnik župana mesta Zrenjanin, Dušan Radišić. V nadaljevanju so organizatorji predstavili besednico in besednika leta Martino Drča in Dejana Bekića.

Glavni del prireditve je bil nastop predstavnikov slovenskih skupnosti v Srbiji. Za Društvo Slovencev Sava je s šansonom Svetlane Makarovič nastopila Dušanka Tomič. S kratko in sodobno igro, ki so jo pripravili mlajši obiskovalci dramske sekcije Nebojše Raka o slovenskih literarnih umetnikih, so sodelovali Dunja in Andrej Skupek ter Maja Matajuroc. Vsi so bili za svoj odlični nastop nagrajeni z močnim aplavzom.

V zaključnem delu prireditve so z gledališko predstavo z naslovom Janko, Metka in Pavliha nastopili otroci OŠ Miroslav Vilhar iz Postojne. Goste je vodila učiteljica Irena Rep.

Druženje se je nadaljevalo v neformalni obliki še po prireditvi. Za vse udeležence je bilo poskrbljeno, tudi v kulinaričnem smislu, v lepem ambijentu domače pivnice.

Zahvaljujemo se Društvu Slovencev Planika za prijetno druženje.

Fotografije in kratek video lahko pogledate fb naslovu:

12. NAŠA SLOVENSKA BESEDA | Facebook

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1632919026822868&id=384156178365832

Tatjana Bukvič

DOBRODOŠLI MED NAS!

Vsaka skupnost ima svoje praznike, ki se jih njeni pripadniki že vnaprej veselimo – spomladi slavimo ženske in mame, poleti obletnico ustanovitve društva, jeseni dobro letino, pozimi

pridne otroke in še toliko drugega. Vmes pa se vsako leto zgodijo še mnogi drugi veseli, srečni dogodki, kakršni so tudi rojstva otrok, novih članov društva. Ker skupne sreče ni nikdar preveč, tokrat uvajamo novo rubriko Biltena, v kateri pristrčno pozdravljamo prihod novih ljudi na ta svet in med nas.

10. maja 2018 se je rodila MIA RADIĆ, zdrava in vesela deklica. Želimo ji vse najboljše in iz srca čestitamo njenim staršem MILENI RADIĆ in SAŠI RADIĆU.

Če je tudi vaša družina obogatilo novo bitje, vas pozivamo, da nam to sporočite, da se bomo lahko veselili z vami.

Mala Mia

POJOČA DRUŽBA

KONCERT POJOČE DRUŽBE OB DNEVU ŽENA

Tako kot vsako leto, smo tudi letos v Društvu Sava na primeren način obeležili dan žena. V počastitev tega praznika je naša Pojoča družba pripravila izvrsten koncert in nas razveselila z nastopom. Nova dirigentka Višnja Dimitrijević, mlada, talentirana in zelo posvečena zbrovski glasbi, se je zelo hitro in dobro prilagodila pogojem ter zahtevam dela v ženskem zboru Društva Sava. Izkušene pevke so nam pod njeno dirigentsko palico zapele vrsto pesmi, ki so že več let na njihovem bogatem repertoarju, razveselile so nas pa tudi z novimi večglasnimi slovenskimi pesmi.

Številno publiko je najprej nagovoril Nebojša Rako, mlad beograjski igralec slovenskega rodu, ki je v izvrstni slovenščini

deklamiral verze izbrane iz pesmi največjih slovenskih in svetovnih pesnikov. S svojim nastopom in prijaznim pozdravom je naredil prijetno, sproščeno vzdušje ter odličan uvod v koncert, ki je sledil. Pevke so navdihnjeno zapele slovenske melodije, publika pa se je tu in tam kar priključila petju. V pravem trenutku je dirigentka, Višnja Dimitrijević, najavila presenečenje - nastop svojega kolega z Glasbene akademije, solo pevca Andreja Glavana, še enega beograjskega Slovenca. Glavan je na visoki umetniški ravni zapel nekaj pesmi in nas popeljal v svet melodij, ki so večeru dale popolnoma novo dimenzijo.

Po odličnem nastopu, ki se je končal z nekaj ponovitvami in dolgimi aplavzi, je vodstvo Društva darovalo pevkam knjige v slovenščini, katerih so se zelo razveselile. Vse dame, tako nastopajoče kot v publiku, pa so dobile tudi lično zavite čokoladne bombončke.

Ta sredin večer se je nadaljeval z voščili predsedniku našega Društva, Sašu Verbiču, ki je dan prej praznoval rojstni dan, seveda pa ni manjkala niti pesem ob zlahtni kapljici. Zelo lepo smo se imeli in se tudi tokrat spomnili mnogih melodij, ki so shranjene v naših srcih.

Hvala našim pevkam iz Pojoče družbe, da so nas s pesmijo popeljale v domače kraje!

Zaželimo jim še veliko nastopov in uspehov!

Maja Đukanović

PONOVNO V KOSTOLCU

Po večdesetletnem življenju in delu v Beogradu sem se v sled življenjskih okoliščin ponovno znašla v Kostolcu. Kostolac je majhno, zanimivo mesto, čigar sloga različnih in številnih na istem mestu živečih nacionalnosti je poznana daleč okoli.

Nahajališča rudnega bogastva na tem področju so vplivala, da so v te kraje v preteklosti prišli pridni in šolani ljudje iz Slovenije, da bi pomagali pri razvoju

rudarstva. Naši dedki, strici, rojaki so prišli, da bi svoje intelektualno in rokodelsko znanje ponudili in ustvarili, skupaj s tukajšnjim življenjem, ugodne razmere za življenje in delo. Med njimi sta bila tudi moj ded in stric, soimenjaka Stanislava Jurman, ki sta prav tako pustila svoj pečat na tem delu Srbije.

In tako kot to samo življenje zmore kreirati, sem se znašla v Kostolcu, v katerem se zahvaljujoč Ivanu, Dobrici, Saši, Poldiju,

Jaci in predanosti prof. Tatjane, v učilnici tehnične šole vsak torek odvijajo ure učenja našega drugega maternega jezika. S prof. Tatjano ne le da se učimo slovničnih pravil, temveč se poglobljamo v globine Slovenije, njene naravne lepote, običaje, nova spoznanja o bogastvu slovenske kuhinje, priljubljenih jedi in poznanih vin. In takrat kot da občutim vonj potice, ki jo tudi sami pogosto pripravimo. Skozi učenje in druženje, zahvaljujoč naši profesoric,

ki nam prinaša literaturo in biltene drugih društev, preko katerih izvemo o aktivnostih in uspehih drugih društev po Srbiji, bogatimo svoja življenja.

Vse zapisano me je navdušilo, počutim

se varno in spoštovano, kar v teh negotovih časi ni malo. Vesela sem, da lahko preko sproščenega učenja vsakokrat potujem v Slovenijo in obujam spomine na zgodbe iz otroštva.

Kmalu se bom poslovila od sošolcev, a ne za dolgo, do jeseni, ko bomo delali nov načrt, projekt obiska Slovenije.

Dragana Knežević

JEZIKOVNI KOTIČEK

Jêzik, jezika, jeziku, jêzik, o jeziku, z jezikom...

Dva jezika, dveh jezikov, dvema jezikoma, dva jezika, o dveh jezikih, z dvema jezikoma

Trije jeziki, treh jezikov, trem jezikom,

tri jezike, o treh jezikih, s tremi jeziki

Skratka: jezikovni kotiček

Pravilna tvorba velelnika glagola na -či.

Slovenščina ima vrsto glagolov, ki se v nedoločniku končujejo na -či. Navedimo nekaj primerov:

- reči – reči v pozdrav
- steči – teči naproti
- sleči – sleči pulover
- podleči – podleči bolezn

V sedanjiku imajo ti glagoli v prvi osebi ednine končnico – čem ali –žem:

- reči – rečEM v pozdrav
- steči – tečEM naproti
- sleči – slečEM pulover
- podleči – podležEM bolezn

Napaka je, če ti dve končnici pri tej skupini glagolov uproabljam tudi v velelniku. Glagoli, ki se v sedanjiku v prvi osebe ednine končujejo na –čem, imajo v velelniku končnico –ci, glagoli na –žem pa –zi.

- reči – Reci mu lepo besedo v pozdrav!
- steči – Steci mu naproti!
- sleči – Slec pulover, tukaj je vroče!
- podleči – Ne podlezi kritikam!

Priredila: Danijela Stojnić

Vir: Spletna TV, Youtube

SLOVENSKE NARODNE JEDI

Predstavljamo slovenske narodne jedi, ki so po etnoloških virih in podatkih sestavni del materialne kulture slovenskega naroda oz. del naše kulturne dediščine. Po nastanku, pomenu in značilnostih, te jedi razlikujemo od danes, pogojno povedano, splošno bolj znanih sodobnih receptov meščanske in internacionalne kuhinje. Neredko so posamezne narodne jedi nastale v zvezi z različnimi ljudskimi običaji in praznovanji. Jedi bodo predstavljene po slovenskih pokrajinah kjer so nastale, kadar je o tem dovolj gotovih krajevnih virov. Prizadevali si bomo v vsakem primeru slediti avtentičnosti receptov, čeprav posamezni tudi ne bi bili popolnoma v skladu s sodobnimi zahtevami zdrave prehrane.

Jabolka s fižolom

Sestavine: ¾ kg fižola, 1 ½ kg jabolok, 10 dag sladkorja, 10 dag drobtin, 10 dag masla, sol

Fižol skuhamo v slani vodi in ga odcedimo. Olupljena in očiščena jabolka skuhamo v 1 litru vode s sladkorjem. Ko se jabolka razkuhajo, jim dodamo kuhan fižol in na maslu svetlo prepražene kruhove drobtine. Premešamo in za nekaj minut pokrijemo. Ponudimo kot samostojno jed z makaroni ali kruhovimi cmoki. Pravi stari recept je brez sladkorja.

Paradižnik po primorsko

Sestavine: 2 žlici olja, 2 veliki žlici na drobno sesekljane suhe slanine, 2 žlici sesekljane čebule, 2 žlici sesekljanega peteršilja, 2 žlici masla, 6 strokov česna, 1 kg paradižnika, 10 jajc, sol, poper Na razgretem olju malo prepražimo na drobno zrezano slanino, dodamo čebulo, peteršilj, česen in maslo. Čez nekaj minut dodamo še paradižnike, ki smo jih olupili, jim odstranili semenje in jih zrezali na rezine. Dušimo, da se sok poduši, nato prilijemo

razžvrkljana jajca, solimo in popramo. Ko jajca zakrknajo in se naredijo rumeni in rdečkasti kosmiči, je jed gotova. Biti mora sočna.

Ponudimo jo kot začetno jed, za mali prigrizek s kruhom, za večerjo z rezanci in solato ali samo s solato po izbiri.

Sirova zlivanka (Štajerska)

Sestavine: 12 dag masla, 3-4 jajca, 12 dag sladkorja, ½ kg skute, ¾ l mleka, ½ kg moke, sol, olje za peko, pol skodelice goste kisle smetane, sladkor za posipanje

Maslo, rumenjake in sladkor penasto umešamo. Skuto pretlačimo, ji prilijemo mleko in postopoma zmešamo med moko. Primešamo še umešanje in solimo. Dobro premešanemu testu rahlo dodamo trd sneg. Vlijemo ga v pomaščen pekač. Ko je zlivanka pečena, jo pomažemo s smetano in posladkamo ter damo še za nekaj časa v pečico. Sladico nato narežemo in postavimo toplo na mizo.

Danijela Stojnić

VELIKONOČNA MAŠA 2018

Letošnja že tradicionalna velikonočna maša je potekala 1. aprila v cerkvi svete Marije v Višegradski ulici v Beogradu.

Zbor Pojoča družba se je ob tej priložnosti znašla v zanimivi situaciji. Dirigentka Višnja Dimitrijević je vodenje zbora prepustila dolgoletni predhodni dirigentki Božici Taskić. Dunja je namreč poznana kot vrhunska organistka. Na željo msrg. Hočevarja je zasedla mesto ob orglah, zato ni mogla voditi tudi pevk. Božica je vlogo začasne dirigentke rada sprejela. Zbor je vodila preko priprav na nastop in tudi na nastopu. Tako se je spletlo novo in staro, staro in mlado. Božica je z lahkoto vodila pevke. Iz ozadja pa jih je s pogledom in sluhom spremljala Dunja.

Velikonočna maša je tekla v prijateljskem okolju in okoli nas je bila blažena energija, ki jo je za nas ustvarjal gospod Hočevar. Vsi smo se počutili dobro in pomalem vzneseno, tako kot vedno,

kadar je z nami msrg. Hočevar. Imeli smo priložnost prisluhniti njegovim prijetnim in spodbudnim besedam.

Po maši smo se še nekaj časa v lepem družili. Med nami je bil predsednik Društva Sava gospod Verbič in številni drugi člani. Članice zbora so prinesle izjemno okusne potice.

Osebo mi je ta dogodek obudil spomine na babico in mamo, s katerima sem odhajala na maše. Na jasen mamin glas, ko je več let pela v cerkvenem zboru. Na vonj babičine potice in okus, ki ju nihče ni znal ponoviti. Med nami je bil tudi moj mož, ki uživa v naših druženjih in vedno rad pomaga Mariji in Tomi. Njegova topla podpora mi veliko pomeni. Vse pesmi, ki jih poje Pojoča družba, zna zapeti in jih doma pogosto zapoje. S tem mi da vedeti, da me ima rad.

Sonja Dinić Medurić

KO GOST POSTANE DOMAČIN – ALI KAJ NAJ SEDAJ NAREDIM?

Pišee so čudovite. To so povedali že vsi drugi, zato nimam potrebe česa dodati. Prav tako je poznano gostoljubje domačinov, prelepa narava, mir, ki daje inspiracijo ...Vsa ta lepota se hrani v srcu in težko jo je opisati z besedami.

S soprogom sva bila gosta Pleteršnikove domačije. O prijaznosti in zahvali gospodu Martinu Dušiču bom pisala ob kakšni drugi priložnosti, ker je za to potrebno več prostora in se ne da izraziti v nekaj napisanih vrsticah.

V Brežicah so naju pričakali Danijela in Boban ter njun sin Nikita iz Makedonije. Oni so že nekajletni redni obiskovalci domačije in dobri poznavalci Pišec ter okolice. Veliko časa smo preživeli skupaj. Razkazali so nama okolico. V zahvalo sem jih povabila na kosilo. Ampak to sploh ni bilo tako enostavno.

»Kaj naj sedaj?« Želela sem pripraviti nekaj posebnega. Sedela sem pred zidanico

in pogledovala proti dolini, gledala in razmišljala ... Ozavestila sem se ob pogledu na staro hruško, ki z zavitimi vejami in obilnimi plodovi poskuša objeti zidanico. Hruške še niso bile čisto zrele, a že so odpadale. Čez dan jih občasno kljuvajo ptice ali pobere veverica in kadar malo močnejše zapiha veter, se sliši tup, tup, tup ... zdravi plodovi, ki jih bodo kmalu napadle mravlje ter bodo začeli gniti ... kakšna škoda.

Odločim se, da pobere odpadle še nezrele hruške. »Au, kaj je to, opekla sem se!« Prijela sem za koprivo. To lepo hruško obkroža kopriva. Tako se družita že leta ... lepa in zdrava kopriva z mnogimi mladimi vrhovi. »Tako, našla sem glavno jed!« Na obrazu se mi je pojavilo zadovoljstvo. Rešila sem težavo.

Recepta

Krema zidanica (hruškina krema)

Sestavine: hruške, sladkor, cimet, voda. Priprava: 1. Poberite odpadle, zdrave hruške in jih dobro operite ter jim odstranite peclje. 2. Cele hruške položite v vodo in jih kuhajte, dokler ne popokajo, lahko dodate malo limoninega soka. 3. Kuhane hruške precedite in pustite, da se ohladijo. Vodo, v kateri ste jih kuhali, hranite (voda je aromatizirana in lepo roza obarvana). 4. Hruške olupite in jim odstranite semena. Narežite jih na manjše kose. 5. Hruške preložite v posodo, dodajte jim sladkor in cimet ter jih kuhajte toliko časa, da nastane pire. Po potrebi dodajte vodo, ki ste jo prej hranili. 6. S to ohlajeno kremo lahko polnite palačinke, biskvit ali jo postrežete v posodici skupaj s keksi ali pudingom. Puding lahko kuhate v vodi, v kateri so se prej kuhale hruške.

Juha zidanica (koprive v juhi)

Sestavine: koprive, čebula, moka, krompir, jušna kocka, poper, voda.

Priprava: 1. Potrgajte mlade vrhove kopriv, ki rastejo okoli hruške, operite jih in kuhajte, dokler se ne omehčajo. 2. Zmehčane koprive ocedite in pustite, da se ohladijo. Ohlajene sesekljajte. 3. Na malo olja pražite narezano čebulo, dodajte olupljen in narezan krompir (približno 10 minut). 4. Zmesi dodajte žlico moke, dobro pomešajte ter dolijte vodo. Mešajte. 5. Ko je krompir kuhan, dodajte koprive, jušno kocko in poper. Po potrebi dodajte vodo ali mleko. 6. Juha se po želji lahko ponudi s kislo smetano, kislim mlekom ali jogurtom.

Tako sem za goste pripravila kosilo izpod stare hruške. Bili so zadovoljni in navdušeni nad sestavinami za pripravo kosila. Dodala sem še cviček in kranjsko klobaso. Na koncu tudi polnjene palačinke s hruškami.

Še sama sem bila navdušena nad svojo idejo in delom. Počutila sem se izpolnjeno in prijetno v družbi z novimi prijatelji.

Po njihovem odhodu sem vzela v roke barve in čopiče ter končala s slikanjem do sedaj nedokončanega dela. Vse je bilo mirno. Razmišljala sem in se zahvalila materi naravi: »Hvala ti, ti si moje zdravje in lepota!«

Blag veter se je dalje poigraval s staro hruško, kopriva se je zlatila na soncu. Samo občasno se je zaslilo tup, tup ...

»Ali morda to hruška želi biti v moji kremi ...?«

Radmila Jeremić Čurčin

ZLATANU VAUDI V SPOMIN

14.1.2018 - 95 let od rojstva Zlatana Vaude

Na današnji dan pred 95 leti se je v Pernici (tedanji Sveti Marjeti ob Pesnici) pri Mariboru rodil skladatelj Zlatan Vauda. Njegov skladateljski opus obsega več kot 200 del. Napisal je prvo otroško opero v Jugoslaviji po pripovedi Branka Čopića z naslovom »Ježeva hiša«, med drugim pa tudi koncert za klarinet in orkester, izveden leta 1960 z dirigentom Zubinom Mehto. V spomin velikemu mojstru ponovno objavljamo besedilo, ki ga je leta 2010 za Bilten št. 16 napisala Anica Sabo (prevedel Branko Zorko).

Skladatelj, dirigent in vokalni pedagog Zlatan Vauda je umrl v Beogradu 4. novembra 2010. Pokopan je 13. novembra na pokopališču Novo groblje v Beogradu, v Aleji zaslužnih občanov. Ta pomembni Slovenec je bil član Društva Sava od njegove ustanovitve. Aktivno se je udeležil dela v Društvu, posebej si ga bomo zapomnili po njegovem zavzemanju pri ustanavljanju vokalnega kvarteta Sava. Rojen je 14. 1. 1923 v Šmarjeti (danes Pernice) pri Mariboru. Prvo izobrazbo v zvezi z glasbo ter godenjem je pridobil že v krogu družine. Neljubi dogodki na začetku druge svetovne vojne, leta 1941 so ga prisilili, da skupaj z družino zapusti Slovenijo in zatočišče poišče najprej v Gruži, potem pa v vasi Stanovo pri Kragujevcu. Samo po zaslugi neverjetnih, srečnih okoliščin se je izognil streljanju 21. oktobra 1941. S skladateljskim ter dirigentskim delom se je začel ukvarjati med vojno. Študij na glasbeni akademiji je vpisal leta 1947 v razredu Marka Tajčevića. Po končanem študiju se je izpopolnjeval na poletnih tečajih pri Hansu Swarowskem ter Hansu Jelineku. V teh kontaktih je spoznal avantgardne težnje toda ni jih vključil v lastno ustvarjanje. Njegova dela odražajo spontanost ustvarjalnega procesa, ki temelji na jasnih in preglednih pogledih ter melodijskih črtah, pretanjenem odnosu do ritma in stalnem iskanju novega harmonskega izraza. V obdobju med 1952 in 1986 je bil dirigent in vokalni pedagog otroškega zbora RTB (Radio televizije Beograd). Repertoar zbora, v času ko je na njegovem čelu bil Zlatan Vauda, je obsegal veliko število del domačih ter tujih avtorjev in je daleč presegal

okvire standardnega otroškega petja. Na sporedu zbora so se nahajala pomembna vokalno instrumentalna dela: Matevžev pasijon J. S. Bacha, Pomladna simfonija in Vojni rekviem B. Brittna, Pasijon sv. Luka K. Pendereckega. Poleg obveznosti pri pripravah radijskih oddaj je zbor nastopal tudi v operah, ki so jih izvajali na odru Ljudskega gledališča v Beogradu.

Opus Zlatana Vaude, ki še ni do konca raziskan, šteje skoraj 300 del med katerimi so najštevilnejša zborovska. Napisal je okoli 70 otroških, zborovskih skladb, skoraj enako število aranžmajev ljudskih pesmi kakor tudi veliko število mešanih zborov. Drugo, zelo pomembno polje ustvarjanja Zlatana Vaude je komorna glasba: Pastele I in II za pihalni kvintet, Seanse I, II in III za klavirski trio od katerih je zadnja s spremljavo glasu, šest godalnih kvartetov, Dialog za oboo in violončelo, Aforizmi za klarinet, Sonata brevis za klarinet in klavir, številne solo pesmi in več ciklov za glas in klavir. Skladba pokošeni nasmehi na verze kitajske poezije za glas in pihalni kvintet je še posebej atraktivno in zanimivo delo. Orkestrski žanr je v delih Zlatana Vaude neprimerno manj zastopan. Med deli posebej izstopa Koncert za klarinet in orkester, treba je pa omeniti tudi Adagietto za pihalne instrumente, tolkala, klavir in harfo. Koncert za Klarinet in orkester je leta 1960 izvedel Zubin Mehta. Solistične dele je izvajal sijajen klarinetist Ernest Ačkun. Je avtor otroške opere Ježkova hišica na besedilo Branka Čopića.

Je dobitnik številnih nagrad Združenja skladateljev Srbije, kakor tudi Vukove nagrade za celotno življenjsko delo, kot skladatelj, dirigent in pedagog. Beograd in cela Srbija si bodo zapomnili Zlatana Vaudo po številnih delih, predvsem pa kot izvrstnega poznavalca glasu in mojstra zborovskega zvoka. Člani Društva Sava pomnijo žlahtni zvok vokalnega kvarteta, ko ga je vodil. Bila so to čudovita doživetja polna čustev. Mojstrsko je znal izbrati program, ki bo med člani vzbudil spomine na Slovenijo.

Vedel je, da bo pesem izvabila nasmeh, pa tudi kakšno solzo. Ponosni smo, da je bil Zlatan Vauda član Društva Sava in njegov obraz bo za vedno ostal v naših srcih.

Poziv članom Društva Sava za sodelovanje na razstavi »Sentiment«

V okviru Društva Sava pripravljamo razstavo, ki bo predstavila materialno – sentimentalno kulturno dediščino članov društva Slovencev v Beogradu. Na razstavi bodo prikazani predmeti, ki jih imate doma in ste jih kot posameznik ali družina podedovali (dokumenti, družinske fotografije, fotografije domačega kraja, razglednice, izrezki iz časopisov, brošure, ročno narejeni izdelki, predmeti, ki so vam dragi, filmski in video material, originali ali reprodukcije slik slovenskih umetnikov, spominske knjige, dnevniki, kosi oblaci...) ter izhajajo iz Slovenije oziroma so del vaših spominov ali kako drugače povezani z matično domovino.

S tem opusom, to je zbirko spominov, ki so povezani z vam dragimi predmeti, bi na ustrezen muzeološki način predstavili vsakodnevno družinsko in profesionalno življenje vas in vaših najbližjih ter vaše čustveno potovanje skozi osebno in družinsko zgodovino. Člani Odbora za kulturo Društva Sava in Odbora za kulturo Nacionalnega sveta bodo predmete - eksponate, ki jih bodo člani Društva Sava predlagali, dokončno izbrali ter uvrstili na razstavo. Razstava bo pripravljena v skladu s sodobno razstavljalno prakso, kjer se bo na sodoben, interaktiven in kreativen način predstavil material, kjer je vsak predmet prikazan kot »objekt – znamenje« (v smislu beseda in predmet) in obravnavan kot muzejski eksponat.

Če ste lastnik katerega koli od navedenih predmetov in če bi ga začasno odstopili za namene razstave, vas prosimo, da o tem obvestite Odbor za kulturo Društva Sava (sava-si@eunet.rs).

MOJI SPOMINI – *Dragomir Zupanc*

SLOVENIJA V MOJEM SRCU

Kalejdoskop likov, dogodkov, mest, potovanj. Vlaki, železniške postaje, vozni redi. Bližnja družina moje babice, bratje, zaposleni kot strojevodje, kretničarji in kondukerji. Ded vselej šef na neki obstranski postaji. Tako sva z bratom spoznala Slovenijo, od Ljubljane, kjer so starši za Bežigradom imeli stanovanje, prek Tržiča na Gorenjskem, kjer pomnim postajno stavbo čez cesto tovarne čevljev Peko, pa do Ruš, male, a pomembne postaje na progi Maribor–Dravograd.

Ljubljanskega obdobja se spominjam po kolesih in zapornicah, vrtu in podstrešju zgradbe za železničarje. Po Stadionu in Pionirskem parku. Stric me posadi na »štango« kolesa in me pelje do Bežigrada, pri železniški postaji zavija čez progno v Železniško ulico. V zgradbi pri Kinu Sloga, današnjem Kinu Dvor, je stric delal kot uslužbenec Državne železnice. Na podstrešju stanovanjske hiše za Bežigradom je imel moj ded mizarsko delavnico. Znal je izdelovati klopi, lestve, omare, meni je napravil puško. Babica je imela pod nadzorom vrt v skupnem dvorišču. Kamorkoli smo se preselili, je ded postavil delavnico, babica pa je vzgajala vrt in sadila paradižnik, solato, fižol, korenje, repo, rdečo peso.

Rojen sem v Ljubljani, študiral in stanoval pa sem pri teti Štefki, očetovi sestri. Tudi ona je bila zaposlena pri železnici, kot predstavnica JŽ v Švici. Govorila je francosko in nemško. Moja teta partizanka je shranila uniformo in ob obletnicah obiskovala

zboze brigad. Slavili so ob tabornem ognju, vojaškem pasulju, prepevanju pesmi »Hej brigade« in »Naprej zastava slave«. Vendarle, kadarkoli pomislim na Slovenijo, sta mi najprej pred očmi kraja Maribor in Ruše. V Mariboru je živela druga teta, mamina sestra Natalija, Kragujevčanka, poročena s Slovencem. Ko se je začela vojna in so mojega strica in očeta pregnali v ujetništvo, so Natalijo s hčerkico izgnali v Srbijo. Vojno je preživela pri dedu v Kragujevcu, tu je rodila, njenega sina – mojega bratranca pa je očetova sestra, deklarirana germanofilka, zadržala v Mariboru in poslala med Hitlerjevo mladino. Teta nikdar ni spregovorila slovensko. Pri njej so se ob kavi rade družile sosede in klepetale vsaka v svojem jeziku. Ruše, tretja postaja od Maribora proti Dravogradu ob vznožju Pohorja predstavlja osnovni kazalnik vseh mojih zgodnjih spoznavanj Slovenije in slovenske mentalitete. V petdesetih letih je, zahvaljujoč Tovarni dušika, ta kraj imel neonsko razsvetljavo, asfaltirane ceste, glasbeno šolo, kulturni dom, stadion in bazen v okviru Azotare. Ded naju je z bratom v začetku poletja, ko sva prišla iz Beograda, postavil na postajno tehtnico. Domov na Čuburo sva se vračala polna pohorskega zraka in vidno porejena. Obedovalo se je po voznem redu: zajtrk takoj po vlaku, ki je krenil v smeri Dravograda, malica po vrnitvi vlaka v Maribor, kosilo čim je ded pospremil vlak, pa spet malica in večerja, ko je odpeljal poslednji potniški vlak za Maribor. Okus fižola, paradižnika, čebule in solate iz vrta babice Pepce, ki se je razrašal tik ob peronu, je za vedno ostal v mojih čutilih. Pomagali smo kretničarjem, dvigali in spuščali zapore, pobirali jabolka, obračali seno, na pohorskih vzpetinah nabirali borovnice. Iz jabolk, ki so zrasla v dvorišču in ob progi, je ded stiskal mošt. Jabolčni sok se je potem spreminjal v vino in ponudili smo ga postajnim delavcem. Babica je mesila kruh in ga postavljala v pletene košare, obložene s serveti. Testo smo nosili v pekarno in od tam vračali štruce rjavega kruha. Rezine, namazane z zaseko, so nam dajale moč za planinarjenje do Ruške kočice na Pohorju, kamor nas je vodil ded Albin. Na vrhu smo posedli pri planinski koči in z apetitom zmazali sendviče, pili izvirsko vodo in vdihovali gorski zrak. Spust je bil zabaven, pogosto smo si utirali svoje, nenačrtovane poti.

Prebivalci Ruš praznujejo praznike, slavijo svetnike in narodne velikane. Zbirajo se tudi na znanih gasilskih in ribiških veselicah. Izberejo najvišji bor, ga do vrha očistijo vej in okrasijo s trakovi in zastavami. Postavijo ga ob poletni oder in lesene podesti. Ob polki, srečelovu ter izboru najlepšega dekleta in najmočnejšega moža se je streglo klobasice, kislo zelje, potico, pivo in vino. Tako so se tudi davnega leta 1914 srečevali ob proslavi Vidovdana. Na proslave so odhajale cele družine, med njimi tudi učitelji in

pesnik Janko Glazer z ženo in sinom. Prepevali so narodne in patriotske pesmi, se zabavali s športom in plesom. Vse bi bilo kot običajno, če tistega 28. junija ne bi v Sarajevu odjeknile puške »mladobosancev«, uperjene v prestolonaslednika in njegovo ženo. Principov strel je odzvanjal po celi monarhiji. Oblast je poslala žandarje, da prerešetajo Ruše in prepovejo proslavo. Zbrani izletniki niso imeli pojma, kaj se je zgodilo, zato so se uprli nasilju. Ker so se istočasno v Beogradu odvijale demonstracije in

proslave uboja Ferdinanda, je lokalni tisk vidovdanski piknik v Rušah povezal z uličnim rajanjem v Beogradu. Od tedaj so Ruše dobile vzdevek Mali Beograd in postale sinonim za upor proti Avstro-Ogrski in Habsburški monarhiji. Doživetja z železniške postaje v Rušah je moj brat pretvoril v tekst. Nastala je komedija »Banja za nerotkinje«, ki je bila v sedemdesetih letih 20. stoletja pravi hit Gledališča na Terazijah.

NA PLANINCAH...

TRIGLAV

Po nočni vožnji z avtobusom iz Beograda smo zgodaj zjutraj prispeli do vhoda v sotesko Vintgar pri Bledu. Naša skupina iz beograjskega društva Železničar je štela petdeset planincev, ki so se po dolgi nočni vožnji prebujali na svežem zraku lepega sončnega jutra. Ker je večina planincev bila mladih in prvič v Sloveniji, so šli na ogled Vintgarja. Ostali pa smo počakali in uživali v ob reki Radovni, ki je že bila obsijana s sončnimi žarkovi, ki so se prebijali skozi rahlo megljico nad njo.

Pot smo nadaljevali do Rudnega polja na Pokljuki in se pripravili na dvodnevni pohod. Zaradi tega je marsikdo imel težek nahrbtnik, posebej tisti neizkušeni, ki so nosili tudi odvečne reči. Pot nas je najprej peljala skozi lep smrekov gozd in postopoma je postajala vse bolj strma. Kmalu smo hodili po kamniti poti med grmovjem in nato prišli do prostrane travnate doline med visokimi, okoliškimi vrhovi. Od tod, po kamenju, bolj strmo in ob hudourniku do Studorskega prevala (1829m/n).

Tu je kamnita pot peljala po južnem pobočju Tosca, deloma med ruševjem in redkimi macesni. Levo spodaj smo zagledali spodnji konec Bohinjskega jezera. Ko je pot zavila okrog Tosca,

proti severu, se nam je prvič prikazal vrh Triglava. Kmalu smo zagledali Vodnikov dom (1805m n/m) na Velem polju. Ker se je vrsta naših planincev močno razvlekla, smo čakali skoraj eno uro, da so prišli vsi. Tukaj smo se razdelili v dve skupini, 23 planincev je nadaljevalo pot, ostali pa naj bi prespali v Vodnikovem domu. V nadaljevanju poti smo prečili veliko melišče, tukaj so se pojavili prvi klini in jeklenice. Kmalu smo prišli do Konjskega sedla, razpotja več smeri, od kod nas je pot, bolj strmo, po pobočju pripeljala do doma Planika (2408m n/m). Še vedno je bil dan in imeli smo čudoviti razgled na Triglav in okoliške vrhove pa tudi navzdol na Vodnikov dom in še bolj globoko na Staro fužino in Bohinjsko jezero.

Tukaj smo prespali v veliki skupni sobi z nadstropnimi posteljami. Še prej smo se najedli in odžejali. Dom je bil nabit poln, tudi glasbe ni manjkalo, ker je nekdo igral na harmoniko, toda ne dolgo, ker je bil čas za počitek. Mi smo imeli rezervirana ležišča, toda veliko planincev je moralo prespati na klopeh v jedilnici in tudi na tleh. Po noči v avtobusu in celodnevni hoji smo potrebovali dober počitek.

Vstali smo ob sedmi uri, sonce je komaj vzšlo, a na prehodu z Malega na Veliki Triglav so se že videli pridni planinci. Tudi mi smo kmalu bili na strmi stezi polni drobnega kamenja, ki se je kotalilo pod nogami. Tudi skozi ozko grapo smo se vzpenjali. Na najbolj izpostavljenih mestih so bili klini, ki so nam pomagali pri vzponu. Ker je večina planincev bila manj izkušena, so morali slediti vodniku v vrsti. Jaz pa sem imel nalogo posneti najbolj zanimive trenutke vzpona in sem bil enkrat pred skupino, drugič za njo ali ob strani, da bi ujel kar se da najboljši kot za snemanje. Pred nami in za nami so bili posamezniki ali skupine drugih planincev. Pod vrhom Malega Triglava, se je z desne strani priključila pot s Kredarice in z njo nove skupine planincev. Pred nami je bila vidna pot do vrha, po kateri so se vile nepretrgane vrste planincev. Začeli smo srečevati tudi prve skupine, ki so se

že vračale z vrha. Ponekod ni bilo prostora za mimohod in je bilo treba počakati na prosto pot. Na grebenu med Malim in Velikim Triglavom je pot zavarovana z jeklenicami, pa tudi naprej, na vseh težjih mestih. Na vrhu (2864m n/m) sem počakal, da se je zbrala naša skupina. Tukaj ob Aljaževem stolpu je bilo vse polno prešerno razporeženih planincev. Dan je bil sončen in topel, čeprav smo bili 2864m visoko. Tudi naši planinci so se veselili, posebej pa Aleksandar Vojinović, član Društva Sava, ki se je prvič povzpел na našega triglavega očaka in s tem izpolnil »zavezo« vsakega Slovenca. Pa še to na svoj 35. rojstni dan!

Razgled je bil lep, na okoliške vrhove v Sloveniji pa tudi v Italiji in Avstriji. Proti severu, 1500 m nižje, Dolina vrata, proti jugovzhodu dom Kredarica (2500m n/m), dom Planika, Vodnikov dom, Bohinj, nad njim pa Vogel ... Po skupnem posnetku smo se odpravili navzdol. Ker je spust bolj tvegan kot vzpon, je vodnik najbolj preplašene planince posebej zavaroval s pasovi in vrvmi. Pogled naprej navzdol marsikaterem planincu ni prijeten, resnično je to tudi bolj nevarno. Zaradi tega je potrebna še večja zbranost in pozor ob vsakem koraku. Jeklenice in klini so v tem trenutku še bolj pomembni.

Po eni uri smo že spet bili pri domu Planika in se resnično sprostiti, toda pred nami je bila še dolga pot navzdol. Šli smo mimo Vodnikovega doma, po dolgi strmi poti, skozi gozd v Dolino Voje. Utrujenost se je večala in vedno bolj nevarno je bilo hoditi po velikem kamenju na stezi. Pohodne palice so nekoliko razbremenile sklepe na nogah, toda tudi roke so se utrudile.

Ko smo prišli do slapa, smo že bili v Dolini Voje, od tod pa še nekaj kilometrov po prašni cesti do planinske kočice na Vojah (690n n/m), ko se je že temnilo. Višinska razlika od vrha je skoraj 2200m, toda GPS naprave so namerile 2380 m spusta, ker je vmes bilo tudi nekaj vzpona. Če temu dodamo jutranji vzpon od Planike do vrha Triglava, (skoraj 500 m) je to bil res veliki napor

v enem dnevu. Planinska kočica na Vojah je v primerjavi z visoko ležečimi kočicami dokaj komfortna, ima elektriko, tekočo vodo, kopalnico in ločene postelje, pravo užitje po dveh dnevih plezanja in potovanja.

Zjutraj smo se pri avtobusu našli s skupino, ki ni šla na vrh Triglava, in skupaj odšli do žičnice in z njo na Vogel. Od tam pa je krasen razgled na dolino z Bohinjskim jezerom in okoliške vrhove Julijskih Alp. Prav nasproti nas se je videl Triglav, dom Planika in dovršen del poti, ki smo jo prejšnji dan prehodili. Lep občutek ob spominu na tak uspeh.

Obiskali smo še slap Savica, namočili noge v Bohinjskem jezeru in se potem ustavili na Bledu, kjer smo se ponovno prepričali, da so kremne rezine še vedno zelo okusne.

Odpravo je organiziral in vodil Mirko Detiček, poleg njega še dva vodnika iz planinskega društva Železničar, ki sta mu pomagala. Iz Društva Slovencev Sava pa se je vzpona udeležilo pet planincev.

Zorko Branko

